

*Рецензент: Карпов В.А., к.е.н., професор, начальник НДЧ
Одеського національного економічного університету*

16.02.2015

УДК 336.143

Малишко Віталіна

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У статті досліджено сутність бюджетної політики як суспільно-економічної категорії, визначено її різновиди, принципи та методи в сучасних умовах інноваційної модернізації економіки. Здійснивши аналіз, можна стверджувати, що для підвищення ефективності бюджетної політики варто встановити і дотримуватися чітко сформульованих принципів, до яких, зокрема, належать: реалістичність і надійність економічних прогнозів і передумов, покладених в основу бюджетного планування; формування бюджетів з урахуванням довгострокового прогнозу основних параметрів бюджетної системи; обмеження бюджетного дефіциту, державного боргу і встановлення правил використання для фінансового забезпечення видаткових зобов'язань, що виходять за межі бюджетного року; повнота обліку і прогнозування фінансових й інших ресурсів, які можуть бути спрямовані на досягнення цілей державної політики, включаючи бюджетні асигнування, податкові пільги, майно; планування бюджетних асигнувань з огляду на безумовне виконання діючих видаткових зобов'язань; ухвалення нових видаткових зобов'язань за наявності чіткої оцінки необхідних для їх виконання бюджетних асигнувань; ухвалення нових видаткових зобов'язань з урахуванням термінів і принципів їх реалізації (разових або умовно-постійних); дотримання встановлених бюджетних обмежень при ухваленні нових видаткових зобов'язань, зокрема за умови і в межах реструктуризації (скорочення) раніше прийнятих зобов'язань (у разі потреби); систематичний аналіз і оцінка ризиків для бюджетної системи, що виникають внаслідок середньо- і довгострокових демографічних тенденцій, зміни зовнішньоекономічних умов, ухвалення умовних зобов'язань; створення і підтримка необхідних

фінансових резервів.

Ключові слова: бюджетна політика, фінансова політика, економічна політика, державні видатки, міжбюджетні відносини, бюджетний процес.

Малышко Виталина

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ БЮДЖЕТНОЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ

В статье исследована сущность бюджетной политики как общественно-экономической категории, определены ее разновидности, принципы и методы в современных условиях инновационной модернизации экономики.

Осуществив анализ, можно утверждать, что для повышения эффективности бюджетной политики следует установить и соблюдать четко сформулированных принципов, к которым, в частности, относятся: реалистичность и надежность экономических прогнозов и предпосылок, положенных в основу бюджетного планирования; формирования бюджетов с учетом долгосрочного прогноза основных параметров бюджетной системы; ограничение бюджетного дефицита, государственного долга и установление правил использования для финансового обеспечения расходных обязательств, выходящих за пределы бюджетного года; полнота учета и прогнозирования финансовых и других ресурсов, которые могут быть направлены на достижение целей государственной политики, включая бюджетные ассигнования, налоговые льготы, имущество; планирование бюджетных ассигнований учитывая безусловное выполнение действующих расходных обязательств; принятие новых расходных обязательств при наличии четкой оценки необходимых для их выполнения бюджетных ассигнований; принятие новых расходных обязательств с учетом сроков и принципов их реализации (разовых или условно-постоянных); соблюдения установленных бюджетных ограничений при принятии новых расходных обязательств, в частности при и в рамках реструктуризации (сокращение) ранее принятых обязательств (в случае необходимости); систематический анализ и оценка рисков для бюджетной системы, возникающие вследствие средне- и долгосрочных демографических тенденций.

Изменения внешнеэкономических условий, принятие условных обязательств; создание и поддержание необходимых финансовых резервов.

Ключевые слова: бюджетная политика, финансовая политика, экономическая политика, государственные расходы, межбюджетные отношения, бюджетный процесс.

Malyshko Vitalina

THEORETICAL FOUNDATIONS AND FEATURES OF FORMATION OF BUDGET POLICY UKRAINE

This article explores the essence of fiscal policy as a socio-economic category, to its variety, principles and methods of innovation in modern conditions of economic modernization.

By carrying out the analysis, it can be argued that to improve fiscal policy should establish and follow clearly defined principles, which, inter alia, include: feasibility and reliability of economic forecasts and assumptions underlying the budget planning; budgeting based on long-term prognosis of the main parameters of the budget system; limited budget deficits, public debt and establish rules for the use of financial security spending commitments that go beyond the budget year; completeness of accounting and forecasting financial and other resources that can be made to achieve public policy, including budgetary allocations, tax incentives, property; planning budget allocations given the unconditional implementation of existing spending commitments; approve new spending commitments in the presence of a clear assessment needed to perform their budgetary allocations; approve new spending commitments, taking into account the terms and principles of implementation (one-time or conditional permanent); adherence to budget constraints when making new spending commitments, in particular the conditions and within the restructuring (reduction) before the commitments (if necessary); systematic analysis and assessment of the risks to the budgetary system arising from medium- and long-term demographic trends, changes in external economic conditions, approval contingent liabilities; creation and maintenance of the necessary financial reserves.

Keywords: fiscal policy, financial policy, economic policy, public expenditure, intergovernmental relations, budgeting.

Постановка проблеми. Бюджетна політика є вагомим елементом впливу на різні суспільні процеси та дієвим інструментом управління інноваційним розвитком країни. Тому сьогодні досить актуальним питанням для економічних досліджень є науково обґрунтований аналіз сутності бюджетної політики і визначення її концептуальних засад.

Бюджетна політика безпосередньо впливає на економічне зростання, його темпи та якість. Розробка та реалізація ефективної бюджетної політики разом з іншими напрямками макроекономічної політики є важливим чинником економічного розвитку. Отже, завданням бюджетної політики має бути забезпечення максимальної віддачі, ефективності витрачання бюджетних коштів, які є надбанням усього суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливу роль при дослідженні теоретичних та практичних засад формування бюджетної політики відіграли такі вчені: М. Азаров, Н. Богомолова, В. Гейць, А. Даниленко, В. Дем'янишин, А. Дем'янюк, Т. Єфименко, В. Зятковський, О. Кириленко, Л. Лисяк, А. Максюта, М. Мироненко, П. Мороз, Н. Овчарова, В. Осецький, І. Плужников, О. Росоляк, Л. Тарангул, М. Тарасюк, І. Усков, В. Федосова, С. Фролов, І. Чугунов, С. Юрій та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В зарубіжній і вітчизняній літературі, у своїх працях, науковці пропонують різні підходи до трактування сутності бюджетної політики, розглядають її принципи та завдання, аналізують чинники, що впливають на ефективність бюджетної політики.

Але в сучасній економічній науці у визначенні поняття «бюджетна політика», класифікації елементного складу, теоретичному обґрунтуванні специфіки і напрямів її реалізації немає однозначності, тому багато питань є відкритими та дискусійними.

Метою статті є теоретичне обґрунтування вітчизняних і зарубіжних учених щодо сутності бюджетної політики та особливостей її формування.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняні та зарубіжні науковці висувають різні концептуальні визначення бюджетної політики.

Найбільш поширеним є визначення, яке дуже лаконічно

формулює Ц. Г. Огонь: «Бюджетна політика – це цілеспрямована діяльність держави у фінансово-бюджетній сфері» [16, с. 126]. За такого підходу вона націлена на якісну реалізацію збалансованої бюджетної стратегії в системі управління фінансами.

Інтерпретація змісту бюджетної політики О.Д. Василюком як сукупності заходів держави щодо організації та використання фінансів для забезпечення економічного і соціального розвитку [3, с. 53] стосується більше фінансової, ніж бюджетної політики, але зміст останньої розкривається через практичну діяльність держави.

І.О. Плужніков визначає бюджетну політику як сукупність пріоритетів (національних інтересів), наукових підходів і конкретних заходів щодо цілеспрямованої діяльності держави з регулювання бюджетного процесу та використання бюджетної системи для вирішення економічних і соціальних завдань країни [5, с. 177]. У такій інтерпретації бюджетна політика розглядається з позиції як соціально-політичного, так і макроекономічного ефекту, але водночас тут ототожнюються поняття «пріоритети» і «національні інтереси».

Відповідно до підходу С.О. Булгакова, Н.В. Базанова, Л.В.Єрмошенко, Н.І. Сушко сутнісні аспекти бюджетної політики розглядаються як цілеспрямована діяльність держави щодо регулювання бюджетного процесу, управління бюджетним дефіцитом, а також використання бюджетної системи для реалізації завдань економічної політики у країні [2, с. 42]. Але, змістовно визначаючи позитивні аспекти пріоритетів бюджетної стратегії, автори не враховують вплив бюджетної політики на соціальний розвиток суспільства.

Бюджетна політика, як важлива компонента фінансової політики держави, відображає усі її фінансові відносини із суспільними інститутами та громадянами. Саме з такої позиції розглядає сутність бюджетної політики С. Фролов та підкреслює, що її формування відбувається через «...цілеспрямовані дії уповноважених органів державної влади щодо мобілізації, розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів держави (шляхом використання важелів бюджетного регулювання) у рамках існуючої законодавчо-нормативної бази з метою досягнення стратегічних соціально-економічних цілей суспільства...» [26, с. 26].

Сутність бюджетної політики як складової суспільно-

економічних відносин розкриває Л. Лисяк та стверджує, що вона «...полягає у сукупності відповідних форм взаємозалежностей та взаємовпливів економічних, правових, політичних, інституційних компонентів бюджетного простору та інституційного середовища суспільства у процесі формування бюджету й використання бюджетних коштів для досягнення стратегічних цілей і основних завдань розвитку суспільства, що надасть можливість підвищити рівень збалансованості та ефективності системи бюджетного регулювання соціально- економічного розвитку країни» [12, с. 3]. Врахування інституційних аспектів у процесі реалізації бюджетної політики є важливим підґрунтям впровадження концептуальних засад сталого людського розвитку. Адже люди дотримуються відповідних соціальних законів, сформованих у суспільстві та зафіксованих у відповідних інституціях.

Водночас І. Усков вважає, що трактування сутності бюджетної політики як ефективного макроекономічного інструмента держави, спрямованого на забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів та України в цілому, є вузьким змістом цього поняття. А в широкому розумінні бюджетна політика є системою дій державних (місцевих) органів влади, спрямованою на забезпечення регулювання бюджетного процесу, бюджетної системи в умовах трансформації економіки країни, розвитку соціальної сфери [21, с. 14-15].

На думку В. Дем'янишина, бюджетна політика держави – це діяльність органів державної влади, державного управління та місцевого самоврядування з визначення стратегічної мети, напрямів, завдань і пріоритетів розвитку бюджетних відносин та засобів бюджетної тактики для їх досягнення і застосування [4, с. 27]. Така теоретична концепція конкретизує бюджетну доктрину як вихідний критерій і головний вектор фінансування пріоритетів та проектів інноваційного спрямування.

Узагальнений підхід до трактування бюджетної політики пропонують автори економічного енциклопедичного словника С. В. Мочерний, Я. С. Ларіна, О. А. Устинко, С. І. Юрій, які вважають, що бюджетна політика – це цілеспрямована і планомірна діяльність держави щодо раціонального використання важелів бюджетного регулювання для підтримання стабільного економічного зростання у країні та досягнення стратегічних цілей суспільства [14, с. 67-68].

Таким чином, позиція авторів зводиться до визначення загальних завдань і стратегічних напрямів діяльності держави у сфері управління фінансами.

В. Федосов, В. Опарін, С. Львовчкін акцентують увагу на практичних аспектах бюджетної політики, наголошуючи, що вона спрямована на формування бюджету держави, його збалансування та розподіл бюджетних коштів, і до бюджетної політики відносять визначення засад бюджетного устрою країни, бюджетної системи та міжбюджетних відносин [22, с. 36]. За такої позиції авторів основою бюджетної політики є фінансова доктрина, сутність якої полягає в розробці основних напрямів бюджетування.

Т. Ф. Куценко бюджетно-податкову політику визначає як політику формування та регулювання державного бюджету країни; реалізацію заходів уряду, спрямованих на упорядкування державних видатків, системи оподаткування з метою впливу на економічний розвиток суспільства [10, с. 8]. Подане визначення є дискусійним, оскільки державні доходи і видатки за своїм змістом є значно ширшими поняттями, ніж доходи та видатки бюджету.

Аргументованим є також підхід Т. М. Ковальнової до характеристики бюджетної політики як до організаційно-фінансової категорії, що розкриває її сутність як науки та управлінської діяльності [8, с. 63]. Така точка зору заслуговує на увагу, позаяк у сучасних умовах трансформації економіки бюджетна політика повинна формуватись і реалізуватись на наукових засадах.

І. Я. Чугунов зазначає, що бюджетна політика передбачає визначення цілей та завдань у галузі фінансів, розробку механізму мобілізації коштів до бюджету, вибір напрямів використання грошових засобів, управління фінансами у бюджетній сфері, регулювання економічних і соціальних процесів за допомогою фінансово-бюджетних інструментів [27, с. 96]. Таким чином, бюджетна політика концептуально формує фінансові передумови й стимули реалізації економічної політики.

Автори фінансово-кредитного енциклопедичного словника за редакцією А.Г. Грязнової вважають, що бюджетна політика – це сукупність заходів, рішень, які приймаються і здійснюються органами законодавчої та виконавчої влади, пов'язані із визначенням основних напрямів розвитку бюджетних відносин і

шляхів їх використання в інтересах громадян, суспільства й держави [23, с. 125]. Подібне трактування зв'язку бюджетної політики із бюджетними відносинами розширює сферу шляхів її практичної реалізації, але зведення бюджетної політики до сукупності рішень органів влади обмежує її сутність та є дискусійним.

На думку Д. Л. Комягіна, бюджетна політика виявляється в системі форм і методів мобілізації фінансових ресурсів та їх розподілу, являє собою цілісну єдність формування і використання коштів бюджетів усіх рівнів, реалізує стратегічні цілі державної економічної політики [9, с. 43]. Отже, увага акцентується на пріоритетах бюджетної політики.

Керуючись принципом необхідної лаконічності дефініції, Н. М. Іванова пропонує визначення бюджетної політики як сукупності цілей, завдань, рішень та заходів, що приймаються і здійснюються органами влади у сфері бюджетних відносин [6, с. 16], тобто зосереджує увагу на бюджетній політиці як важливому ступені поточних і перспективних програм бюджетного управління. Таким чином, у науковій літературі наводяться різні визначення сутності бюджетної політики та варіативні інтерпретації терміну «бюджетна політика» як податково-бюджетна, бюджетно-податкова, фінансово-бюджетна, фіскальна.

У зарубіжній науковій літературі бюджетна політика часто ототожнюється з фіскальною політикою, хоч законодавство багатьох країн розрізняє поняття «бюджет» і «казна».

Західні економісти С. Фішер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензі фіскальну політику визначають як рішення, що ухвалюються державними структурами щодо доходів та витрат країни [24, с. 549].

А. Селіщев стверджує, що фіскальна (бюджетно-податкова) політика – це маніпулювання державними витратами і податками для досягнення певних економічних результатів [19, с. 143].

А. Казаков та Н. Мінаєва вважають, що фіскальна політика – це бюджетна політика, спрямована на зміни сукупного попиту шляхом зміни державних видатків і податків [7, с. 195] з метою підтримання ринкової рівноваги та стимулювання національної економіки. У словнику сучасної економічної теорії Макміллана зазначено, що бюджетна політика (або фіскальна) означає

використання оподаткування і державних видатків для регулювання сукупного рівня економічної діяльності [20, с. 41].

А. Борисов наводить подібне, але модифіковане трактування бюджетної політики як політики держави в галузі оподаткування та державних витрат, спрямованої по суті на підтримання високого рівня зайнятості, стабільної економіки, зростання ВВП [1, с. 86]. Таке отожднення бюджетної політики з податково-бюджетною деякою мірою є звуженим, не конкретизує характерні ознаки й найважливіші параметри бюджетної політики як важливої складової економічної політики держави.

На формування бюджетної політики нової якості та ефективного механізму успішної реалізації її тактичних і стратегічних цілей впливають зовнішні та внутрішні чинники, які можуть сприяти економічному прогресу, стримувати пріоритетну тенденцію або суперечливо позначитися на інноваційній системі управління державними фінансами.

Концептуальною основою бюджетної політики є система принципів. У сучасній науковій літературі відсутні єдині підходи щодо трактування їх сутності.

Наприклад, Ц. Г. Огонь визначає такі основні принципи, як рівновага, спадкоємність, прозорість, ефективність, прогресивність [16].

Л. В. Лисяк до них відносить: об'єктивність; наступність; обов'язковість; гласність; раціональність; еквівалентність [11, с. 152–153].

С. Булгакова надає перевагу таким пріоритетам, як: макроекономічна збалансованість, деталізація цілей бюджетної політики, збільшення доходів через легалізацію підприємницької ініціативи, реалістичність, відповідальність [25, с. 134-135], які мають важливе значення в системі управління фінансами.

Для досягнення цілей бюджетної політики держава використовує різні методи: аналізу ситуації (загальні, спеціальні, особливі); формування бюджетної політики (традиційні, запозичені, із незначним і тривалим лагом); реалізації бюджетної політики (регіональні, галузеві, прямі, непрямі); оцінки ефективності бюджетної політики (послідовні, періодичні, опосередковані, безпосередні) [11, с. 93]. Сучасний етап розвитку суспільства в результаті розгортання процесів глобалізації і

трансформації вимагає формування бюджетної політики нової якості та ефективного механізму реалізації її стратегічних і тактичних цілей. Тому бюджетна політика повинна

формуватися та втілюватися у життя на наукових засадах, відповідати соціально-економічній стратегії держави і національним інтересам суспільства.

Конкретним втіленням механізму формування бюджетної політики в Україні є «Основні напрями бюджетної політики», які розробляються і затверджуються кожного року за результатами парламентських слухань з питань бюджетної політики [26, с. 26]. Так, реалізація бюджетної політики України на 2014 рік була спрямована на підтримку основних секторів економіки, активізацію процесів модернізації національного виробництва, продовження здійснення комплексу заходів, спрямованих на поліпшення інвестиційного клімату в Україні, стимулювання експорту, зменшення рівня безробіття та підвищення рівня добробуту громадян [18].

Водночас слід зауважити, що збалансований соціо-еколого-економічний розвиток країни залежить, передусім, від бюджетної політики у сфері державних видатків. Це питання вкрай важливе у сучасних умовах обмеженості державних фінансових ресурсів. Видатки держави є об'єктивно необхідними, оскільки будь-яка функція держави може бути реалізована за умови її фінансування за рахунок коштів бюджету [13, с. 362]. Державні видатки є інструментом забезпечення справедливого розподілу державних благ із метою досягнення граничного рівня добробуту для кожного члена суспільства [17, с. 106]. Тому питання оптимізації та підвищення ефективності використання державних видатків сьогодні набувають виняткового значення.

Протягом останніх років бюджетна політика України у сфері бюджетних видатків сконцентрована саме навколо соціальних заходів. Зростання видатків бюджету на соціальні потреби відбувається навіть на фоні зниження бюджетних доходів та значного економічного спаду [15]. Соціальні видатки є важливим чинником людського розвитку. Неможливо прискорити економічне зростання, зменшуючи видатки соціального спрямування. Адже це вкладення у розвиток людського потенціалу, які можливо здійснити лише на державному рівні за допомогою, перш за все, розвинутих державних систем охорони здоров'я, освіти,

соціальних гарантій. Приватні структури можуть лише доповнювати державні, але не замінювати їх.

Висновки. Сутність бюджетної політики необхідно розглядати з точки зору умов її формування.

Відповідно до наукових позицій вітчизняних і зарубіжних учених, основою бюджетної політики є бюджетні відносини, які визначають її зміст, – визначення курсу, пріоритетних завдань та стратегічних напрямів діяльності держави у сфері бюджетних грошових ресурсів.

Широке коло досліджень сутності бюджетної політики різними науковцями свідчить про неоднорідність, складність, унікальність, особливість цієї політики. Практичне впровадження наукових концепцій бюджетної політики сприятиме якісній реалізації заходів стратегічного і тактичного характеру, піднесенню економіки, фінансовій стабільності країни в найближчій та віддаленій перспективі.

Отже, формування бюджетної політики у часі збігається з процедурами, визначеними бюджетним законодавством стосовно бюджетного процесу, а тому розробку її завдань слід тісно пов'язувати із бюджетним плануванням як серцевиною бюджетного процесу.

Література

1. Борисов А.Б. Большой энциклопедический словарь / А.Б. Борисов. – М.: Книжный мир, 2001. – 895 с.
2. Булгакова С.О. Казначейська система виконання бюджету / С.О. Булгакова, Н.В.Базанова, Л.В. Єрмошенко, Н.І. Сушко та ін. – К.: КДТЕУ, 2000. – 249 с.
3. Василик О.Д. Бюджетна система України / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
4. Дем'янишин В. Теоретичні засади бюджетної політики / В. Дем'янишин // Світ фінансів. – 2007. – Вип. 1(10). – С. 19–34.
5. Засади формування бюджетної політики держави: наук. монографія / М.М. Єрмошенко, С. А. Єрохін, І. О. Плужніков, Л. М. Бабич, А. М. Соколовська, Ю.В.Чередниченко; за наук. ред. д.е.н., проф. М. М. Єрмошенка. – К.: НАУ, 2003. – 284 с.
6. Иванова Н.Г. Региональная бюджетная политика: теория, законодательство, практика / Н.Г. Иванова. – СПб.: СПб ГУЭФ, 2002. – 167 с.

7. Казаков А.П. Экономика (Микро-, макро- и прикладная экономика) / А.П. Казаков, Н.В.Минаева. – М.: ЦИППК АП, 1996. – 392 с.

8. Ковальова Т.М. Бюджет и бюджетная политика в Российской Федерации / Т.М.Ковальова, С.В. Барулин. – 2-е изд. – М.: Кнорус, 2006. – 208 с.

9. Комягин Д.Л. Словарь бюджетных терминов / Д.Л. Комягин // Право и экономика. – 1997. – № 23–24. – С. 43–46.

10. Куценко Т.Ф. Бюджетно-податкова політика: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Т.Ф. Куценко. – К.: КНЕУ, 2002. – 256 с.

11. Лисяк Л.В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України: монографія / Л. В. Лисяк. – К.: ДННУ АФУ, 2009. – 600 с.

12. Лисяк Л.В. Бюджетна політика у системі державного регулювання економіки: автореф. дис. ... д-ра. екон. наук: 08.00.08 / Л.В. Лисяк; Акад. фін. упр., н-д. фін. ін-т. – К., 2010. – 32 с.

13. Лисяк Л.В. Концептуальні засади бюджетної політики у сфері державних видатків / Л.В. Лисяк // Формування ринкової економіки в Україні: зб. наук. праць. – Вип. 19: Фінансово-економічні проблеми розвитку економіки України. – Львів: ЛНУ, 2009. – С. 358–364.

14. Мочерний С.В. Економічний енциклопедичний словник: у 3 томах / С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Устинко, С.І. Юрій; за заг. ред. С.В. Мочерного. – Львів: Світ, 2005. – Т. 1. – 616 с.

15. Овчарова Н.В. Виконання бюджетної політики в соціальній сфері: аналіз непрямих соціальних показників / Н.В. Овчарова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fp.cibs.sk.ua/files/1103/11onvfpi.pdf>.

16. Огонь Г. Доходи бюджету України: теорія та практика: монографія / Г. Огонь. – К.: КНТЕУ, 2003. – 580 с.

17. Осецький В.Л. Державні видатки в реалізації бюджетної стратегії соціально- економічного розвитку України / В.Л. Осецький, П.А. Мороз // Фінанси України. – 2012. – № 12. – С. 103–111.

18. Проект Постанови про Основні напрями бюджетної політики на 2014 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47168.

19. Д. Пірса; пер. з англ. – К.: АртЕК, 2000. – 640 с.

20. Усков И.В. Бюджетная политика в условиях трансформации системы местных финансов в Украине: монография / И.В. Усков. – Симферополь: ИТ «Ариал», 2012. – 452 с.

21. Федосов В. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: монографія / В. Федосов, В. Опарін, С. Львовичкін; за наук. ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2002. – 387 с.

22. Финансово-кредитный энциклопедический словарь; кол. авт. под общ. ред. А.Г. Грязновой. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 1168 с.

23. Фишер С. Экономика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи. – М.: Дело, 1997. – 549 с.

24. Формування і функціонування бюджетної системи України: монографія / за заг. ред. А. А. Мазаракі. – К.: Книга, 2003. – 344 с.

25. Фролов С.М. Бюджетний менеджмент і проблеми розвитку прикордонних територій: монографія / С.М. Фролов. – Суми: Вид-во СумДУ, 2010. – 317 с.

26. Чугунов І.Я. Теоретичні основи системи бюджетного регулювання / І.Я. Чугунов. – К.: НДФІ, 2005. – 259 с.

1. Bory`sov A.B. Bol`shoj` ency`klopedy`chesky`j slovar` / A.B. Bory`sov. – М.: Кны`zhный му`р, 2001. – 895 с.

2. Bulgakova S.O. Kaznachejs`ka sy`stema vy`konannya byudzhetu / S.O. Bulgakova, N.V.Bazanova, L.V. Yermoshenko, N.I. Sushko ta in. – К.: KDTEU, 2000. – 249 с.

3. Vasy`ly`k O.D. Byudzhetna sy`stema Ukrayiny` / O.D. Vasy`ly`k, K.V. Pavlyuk. – К.: Centr navchal`noyi literatury`, 2004. – 544 с.

4. Dem'yany`shy`n V. Teorety`chni zasady` byudzhetnoyi polity`ky` / V. Dem'yany`shy`n // Svit finansiv. – 2007. – Vy`p.1(10). – S. 19–34.

5. Zasady` formuvannya byudzhetnoyi polity`ky` derzhavy`: nauk. monografiya / M.M. Yermoshenko, S. A. Yeroxin, I. O. Pluzhnikov, L. M. Baby`ch, A. M. Sokolovs`ka, Yu.V.Cheredny`chenko; za nauk. red. d.e.n., prof. M. M. Yermoshenka. – К.: NAU, 2003. – 284 с.

6. Y`vanova N.G. Regy`onal`naya byudzhetnaya poly`ty`ka: teory`ya, zakonodatel`stvo, prakty`ka / N.G. Y`vanova. – SPb.: SPb

GUЭF, 2002. – 167 s.

7. Kazakov A.P. Эkonomy`ka (My`kro-, makro- y` pry`kladnaya эkonomy`ka) / A.P. Kazakov, N.V.My`naeva. – M.: CY`PPK AP, 1996. – 392 s.

8. Koval`ova T.M. Byudzhet y` byudzhetnaya poly`ty`ka v Rossy`jskoj Federacy`y` / T.M.Koval`ova, S.V. Baruly`n. – 2-e y`zd. – M.: Knorus, 2006. – 208 s.

9. Komyagy`n D.L. Slovar` byudzhetny`x termy`nov / D.L. Komyagy`n // Pravo y` эkonomy`ka. – 1997. – # 23–24. – S. 43–46.

10. Kucenko T.F. Byudzhetno-podatkovaya polity`ka: navch.-metod. posib. dlya samost. vy`vch. dy`szcz. / T.F. Kucenko. – K.: KNEU, 2002. – 256 s.

11. Ly`syak L.V. Byudzhetna polity`ka u sy`stemi derzhavnogo regulyuvannya social`no-ekonomichnogo rozvy`tku Ukrayiny`: monografiya / L. V. Ly`syak. – K.: DNNU AFU, 2009. – 600 s.

12. Ly`syak L.V. Byudzhetna polity`ka u sy`stemi derzhavnogo regulyuvannya ekonomiky`: avtoref. dy`s. ... d-ra. ekon. nauk: 08.00.08 / L.V. Ly`syak; Akad. fin. upr., n-d. fin. in-t. – K., 2010. – 32 s.

13. Ly`syak L.V. Konceptual`ni zasady` byudzhetnoyi polity`ky` u sferi derzhavny`x vy`datkiv / L.V. Ly`syak // Formuvannya ry`nkovoyi ekonomiky` v Ukrayini: zb. nauk. pracz`. – Vy`p. 19: Finansovo-ekonomichni problemy` rozvy`tku ekonomiky` Ukrayiny`. – L`viv: LNU, 2009. – S. 358–364.

14. Mocherny`j S.V. Ekonomichny`j ency`klopedy`chny`j slovny`k: u 3 tomax / S.V. Mocherny`j, Ya.S. Larina, O.A. Usty`nko, S.I. Yuriy; za zag. red. S.V. Mochernogo. – L`viv: Svit, 2005. – T. 1. – 616 s.

15. Ovcharova N.V. Vy`konannya byudzhetnoyi polity`ky` v social`nij sferi: analiz nepryamy`x social`ny`x pokazny`kiv / N.V. Ovcharova // [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://fp.cibs.ck.ua/files/1103/11onvfpi.pdf>.

16. Ogon` G. Doxody` byudzhetu Ukrayiny`: teoriya ta prakty`ka: monografiya / G. Ogon`. – K.: KNTEU, 2003. – 580 s.

17. Osecz`ky`j V.L. Derzhavni vy`datky` v realizaciyi byudzhetnoyi strategiyi social`no- ekonomichnogo rozvy`tku Ukrayiny` / V.L. Osecz`ky`j, P.A. Moroz // Finansy` Ukrayiny`. – 2012. – # 12. – S. 103–111.

18. Proekt Postanovy` pro Osnovni napryamy` byudzhetnoyi

polity`ky` na 2014 rik. [Elektro`nny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47168.

19. Sely`shhev A.S. Makroekonomy`ka / A.S. Sely`shhev; pod red. A.S. Leusskogo. – SPb.: Py`ter, 2001. – 440 s.

20. Slozny`k suchasnoyi ekonomichnoyi teoriiy Makmillana / Za red. D. Pirsya; per. z angl. – K.: ArtEK, 2000. – 640 s.

21. Uskov Y`.V. Byudzhetskaya poly`ty`ka v uslovy`yax transformacy`y` sy`stemy mestnyx fy`nan`sov v Ukray`ne: monografy`ya / Y`.V. Uskov. – Sy`mferopol`: Y`T «Ary`al», 2012. – 452 s.

22. Fedosov V. Finansova restruktury`zaciya v Ukrayini: problemy` i napryamy`: monografiya / V. Fedosov, V. Oparin, S. L`ovochkin; za nauk. red. V. Fedosova. – K.: KNEU, 2002. – 387 s.

23. Fy`nansovo-kredy`tnyj ency`klopedy`chesky`j slovar`; kol. avt. pod obshh. red. A.G. Gryaznovoj. – M.: Fy`nansy y`staty`sty`ka, 2002. – 1168 s.

24. Fy`sher S. Ekonomy`ka / S. Fy`sher, R. Dornbush, R. Shmalenzy`. – M.: Delo, 1997. – 549 s.

25. Formuvannya i funkcionuvannya byudzhetnoyi sy`stemy` Ukrayiny`: monografiya / za zag. red. A. A. Mazaraki. – K.: Kny`ga, 2003. – 344 s.

26. Frolov S.M. Byudzhety`j menedzhment i problemy` rozvy`tku pry`kordonny`x tery`torij: monografiya / S.M. Frolov. – Sumy`: Vy`d-vo SumDU, 2010. – 317 s.

27. Chugunov I.Ya. Teorety`chni osnovy` sy`stemy` byudzhetnogo regulyuvannya / I.Ya. Chugunov. – K.: NDFI, 2005. – 259 s.

Рецензент Боголіб Т.М., д.е.н., професор, декан фінансово-гуманітарного факультету, завідувач кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»

02.02.2015